

Innspill fra Finans Norge om hva slags konsekvenser klimaendringene har for Norge, og hva vi kan gjøre

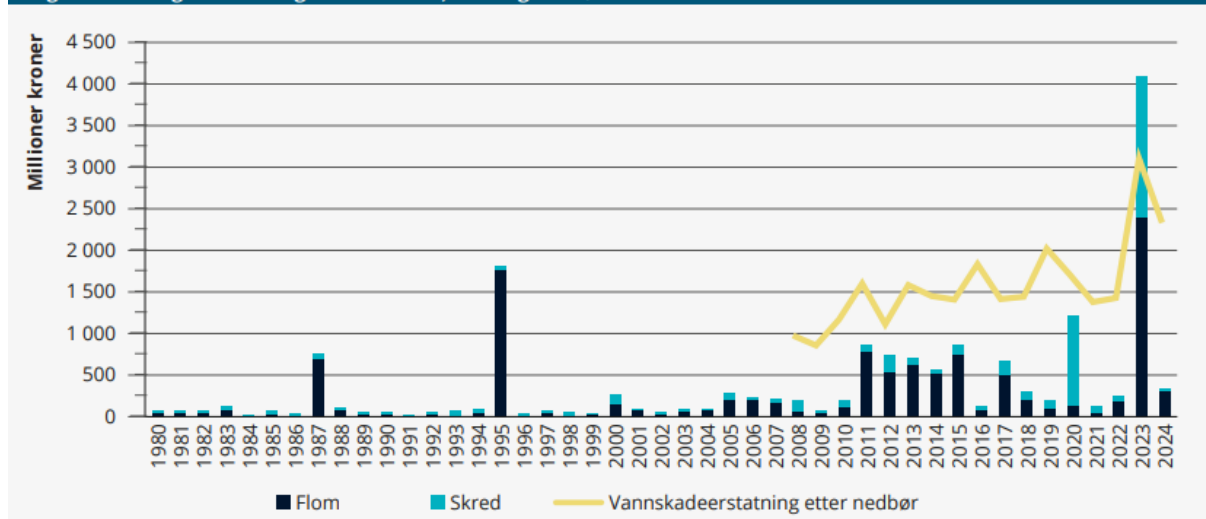
Finans Norge takker for invitasjonen til å gi innspill til ekspertutvalget om klimatilpasning. Vi setter pris på muligheten til å bidra med perspektiver fra finansnæringen, som har en sentral rolle i å håndtere de økonomiske konsekvensene av klimaendringene.

Finansnæringen er en bærebjelke i økonomien. Tilgang til lån og kreditt gjør investeringer, arbeidsplasser og boligkjøp mulig. Forsikring er en forutsetning for lånefinansiering – banker krever at verdier som ligger til grunn for lån er forsikret. Uten denne sikkerheten ville risikoen vært for høy, og tilgangen til kreditt begrenset. Skadeforsikring gir økonomisk trygghet ved vær- og naturskader, muliggjør investeringer og bidrar til rask gjenoppbygging etter store hendelser. Gjennom internasjonal gjenforsikring fordeles risiko globalt, noe som styrker næringens evne til å håndtere store og uforutsigbare tap.

Historisk og fremtidig utvikling

De siste ti årene har forsikringsselskapene utbetalt 38,3 milliarder kroner i erstatninger for vær- og naturskader på bygninger og innbo i Norge¹. Overvannsskader alene står for nær halvparten av kostnadene. Dette er kun erstatninger etter forsikringsmeldte skader på bygninger og innbo, i tillegg kommer egenandeler, skader på biler, personer, infrastruktur, skader hos selvassurandører og mer.

Fig. 6 Utvikling i erstatninger etter skred, flom og nedbør

Kilde: Finans Norge, Norsk Naturskadepool. KPI-justert erstatningsbeløp i millioner kroner

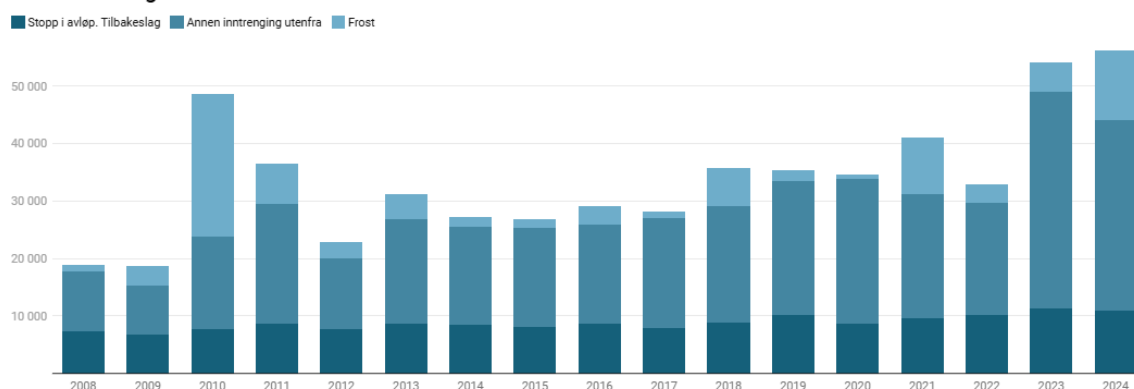
Siden 2015 har erstatningene etter vannskader steget med 70 prosent. Naturskader som storm, flom og skred har også økt betydelig, og 2023 ble det dyreste skadeåret noensinne med over 7,4 milliarder kroner i vær- og naturskadeerstatninger, hovedsakelig som følge av ekstremværet «Hans».

¹ Finans Norge (2025): [Finans Norges klimarapport 2025](#)

I 2008 erstattet skadeforsikringsselskapene vær- og naturskader for 1,6 milliarder kroner. I 2024 var beløpet 3,7 milliarder kroner. Det er stor variasjon fra år til år, men trenden er tydelig at et villere og våtere vær gir økte skader.

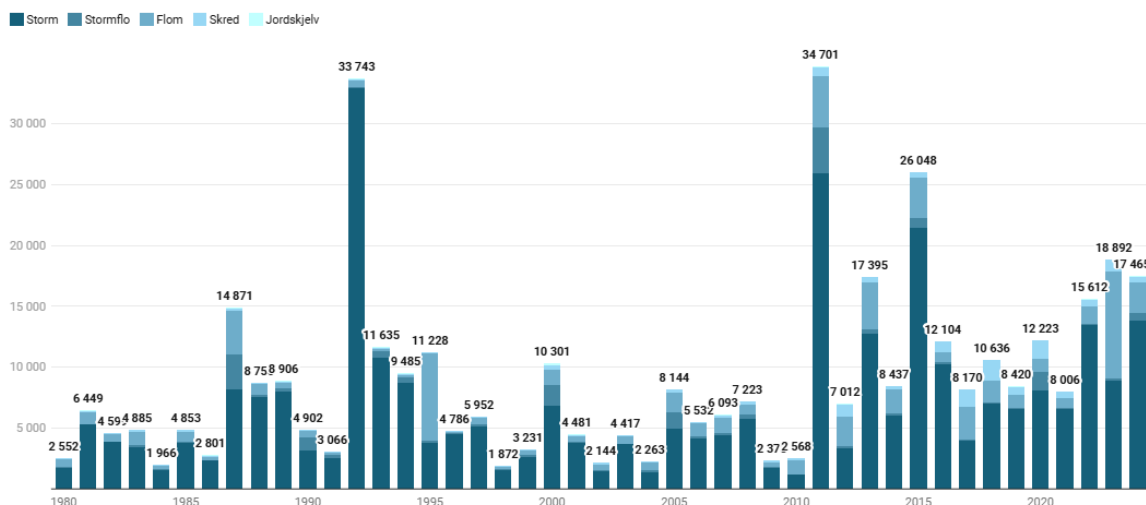
Dersom vi tar de siste ti årene, og sammenligner de første fem årene med de siste fem årene i perioden, kan vi se en økning i antall vær- og naturskader på nesten 50 prosent.

Antall vann- og frostskaider

Kilde: Finans Norge

Utvikling i antall naturskader

Kilde: Norsk Naturskadepool

Basert på klimaframskrivningene kan vi vente mer av følgende skader fremover:

- **Vanninntrenging og oversvømmelser:** Økt nedbør og flere episoder med styrtregn gir høyere risiko for vannskader i kjellere, fundamenter og lavtliggende bygg.
- **Fukt- og råteskader:** Høyere luftfuktighet og mer nedbør øker forekomsten av råte i treverk og muggvekst i konstruksjoner med dårlig ventilasjon.
- **Frost-/tineskader:** Hyppigere temperatursvingninger rundt nullpunktet på vinteren fører til sprekkdannelser i mur, betong og asfalt, samt økt slitasje på tak og fasader.
- **Vindskader fra stormer:** Sterkere stormer gir økt risiko for takskader, ødelagte vinduer og sekundærskader fra løse gjenstander og trær.

- **Skader fra stormflo og havnivåstigning:** Oversvømmelser i kystområder gir flere vannskader på bygninger, inkludert fundamenter, kjellere og elektriske installasjoner.
- **Skader fra skred:** Økt nedbør og hyppigere ekstremvær gir høyere risiko for jordskred, flomskred og snøskred som kan ramme bygninger i utsatte områder.

Konsekvenser for skadeselskaper og kunder

Økt forekomst av klimarelaterte skader gir både økte erstatningsutbetalinger for skadeforsikringsselskapene, men også økt risikobilde og dermed økte premier for kundene. I tillegg øker selskapenes kostnader for gjenforsikring.

Når det gjelder naturskader, vil premien øke likt for alle kunder, som følge av at erstatningene fordeles gjennom den solidariske ordningen i Norsk Naturskadepool, der alle forsikringstakere betaler samme promillesats basert på sin brannsum uavhengig av individuell risiko. Denne ordningen fungerer som en utligningsordning der kostnadene fordeles mellom selskapene, noe som sikrer lik premie for naturskader på tvers av landet.

De øvrige værskadene, som for eksempel overvann og frost, vil derimot prises individuelt basert på risiko, fordi de ikke omfattes av den solidariske naturskadeordningen. Dette betyr at kunder i områder med høy risiko for overvann eller hyppige temperatursvingninger kan oppleve betydelig høyere premier enn andre. Slik risikodifferensiering skaper et økonomisk insentiv for forebygging, i motsetning til naturskader som uansett prises likt for alle.

Konsekvenser for banker og kunder

Norske banker er i stor grad eksponert mot norske boliger og norsk næringsliv. Utfordringer for norske boligeiere og for norske bedrifter er dermed også utfordringer for bankene i Norge.

Norges Bank staff memo *Skader forårsaket av endringer i vær og klima: Kartlegging av norske boliger i risikosoner for værrelatert risiko* viser at flere værrelaterte skader øker boligeiernes faste kostnader både gjennom økte forsikringspremier og økte offentlige utgifter². Rapporten konkluderer med at værrelaterte skader utgjør en liten risiko for finansiell stabilitet, men at man bør følge utviklingen nøye fremover.

«Mange værrelaterte skader kan forebygges gjennom planlegging og kjente tiltak. Den største risikoen for finansiell stabilitet oppstår dersom boligeiere og myndigheter avstår fra slike tiltak, enten av kortsiktighet eller på grunn av manglende insentiver. Kollektive forsikringsordninger sikrer bred dekning, men må kompletteres med tiltak som utløser forebyggende investeringer».

Konsekvenser for samfunnet

NGI og Menon Economics gjennomførte i 2023 en utredning av de samfunnsøkonomiske kostnadene knyttet til klimarelaterte skader i Norge³. Utredningen estimerte at de gjennomsnittlige kostnadene allerede ligger på om lag 5,5 milliarder kroner i året, og at de kan stige til 19 milliarder kroner per år innen 2100 dersom forebyggingstiltak ikke styrkes betydelig. Beregningene omfatter både direkte

² Norges Bank staff Memo: [Skader forårsaket av endringer i vær og klima: Kartlegging av norske boliger i risikosoner for værrelatert risiko](#).

³ NGI og Menon Economics (2024): [Ansvar, finansiering og insentiver – Utredning av virkemidler for økt forebygging mot vær- og naturfare i Norge](#)

skader på bygninger og innbo, samt indirekte kostnader som avbruddstap og konsekvenser for infrastruktur.

En firedobling av kostnadene vil ha omfattende implikasjoner:

- Økt belastning på offentlige budsjetter, ettersom kommuner og stat må investere mer i sikringstiltak og reparasjoner.
- Høyere forsikringspremier og endret risikoprofil, som kan påvirke boligmarkedet og husholdningenes økonomi.
- Større samfunnsøkonomisk tap, fordi skader på kritisk infrastruktur og næringsliv kan gi ringvirkninger langt utover de direkte erstatningsbeløpene.

Tiltak og endringer

En tidligere analyse av Menon Economics og NGI viser også at forebygging er avgjørende: De mest kostnadseffektive tiltakene kan gi en gevinst på 2,1–6,2 kroner per investert krone, mens dårlige tiltak gir liten eller ingen effekt⁴. Dette understreker behovet for målrettede investeringer og gode samfunnsøkonomiske analyser før beslutninger fattes.

Menons analyse inkluderer kostnader knyttet til innbyggernes opplevde utrygghet som en del av analysen. Flere norske studier dokumenterer at befolkningen har en betalingsvillighet for å redusere risikoen for vannskader og skredfare⁵.

Med stigende årlige samfunnskostnader på flere milliarder og en potensiell avkastning på over seks kroner per investert krone i de beste forebyggingstiltakene, blir det svært dyrt for samfunnet å ikke investere mer i forebygging. På lang sikt kan man risikere tilfeller der kostnadene kan bli så høye at folk i utsatte områder velger bort viktige forsikringer, slik vi ser i andre land.

God koordinering og tydelig ansvar

I dag er klimatilpasningen formelt lagt til Klima- og miljødepartementet, men arbeidet er svært fragmentert mellom en rekke ulike departementer og etater, blant annet Samferdsels-, Kommunal- og Finansdepartementet, NVE og DSB. Denne fragmenteringen gjør det vanskelig å se det store bildet og utarbeide langsiktige og konkrete planer for klimatilpasning. Når roller og ansvar er uklare, kan det gå utover både prioritering, finansiering og gjennomføring. Samtidig har kommunene hovedansvaret for forebygging lokalt, men grunneiere har også et ansvar, og hvor dette skillet går kan i noen tilfeller være uklart for de som sitter med ansvaret. For grunneiere kan det også være uklart hvilke forebyggingstiltak som er nødvendig. Uklarheter kan føre til mangel på handlekraft.

Finansiering og gjennomføring av tiltak

Det er i praksis innbyggerne som bærer kostnadene for klimaendringene – enten gjennom skatter og offentlige budsjetter eller gjennom økte forsikringspremier. Det samme gjelder finansiering av

⁴ Menon Economics og NGI (2022): [Forprosjekt om den samfunnsøkonomiske verdien av å forebygge mot fysisk risiko som er utløst av klimaendringer \(PDF\)](#)

⁵ Torgersen & Navrud (2018): [Singing in the Rain, Journal of Flood Risk Management](#)

Menon Economics (2020): [Verdsetting av utrygghet ved skred, Menon-publ. nr. 44/2020 \(PDF\)](#)

Brevik Wangness et al. (2025): [Verdien av ubehag ved skredrisiko, TØI-rapport 2088 \(PDF\)](#)

Menon/NGI (2025): [KlimaVei-metodikk – samfunnsøkonomisk verdsetting av velferdsgevinster ved redusert skredfare](#)

forebyggingstiltak. Derfor er det viktig å organisere forebyggingen mest mulig effektivt. Menon Economics har på oppdrag fra Energidepartementet vurdert ulike modeller, inkludert forsikringsbasert finansiering, men anbefaler det ikke, fordi det gir skjev fordeling og høyere kostnader for dem som bor i utsatte områder. I stedet anbefales skattefinansiering, som er progressivt og dermed mer rettferdig, og at oppgaven legges til aktører som allerede har kompetanse og systemer, som kommunene og NVE. Dette gir raskere gjennomføring, bedre prioritering og lavere kostnader for samfunnet.

Ikke manglende data, men manglende drift: DSBs kunnskapsbank må prioriteres

Et godt kunnskapsgrunnlag er avgjørende for å prioritere riktige klimatilpasningstiltak. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har etablert Kunnskapsbanken for klimatilpasning for å samle og tilgjengeliggjøre data om risiko og sårbarhet. Plattformen har kostet betydelige summer å utvikle, og det er vedtatt ny lovhjemmel for deling av forsikringsdata. Likevel ligger løsningen i praksis brakk. Forsikringsselskapene sender inn oppdaterte data, men Kunnskapsbanken viser fortsatt utdaterte tall og gir ikke den verdien som var lovet. Dette er kritisk, fordi kommunene trenger oppdatert kunnskap for å planlegge og prioritere forebygging. Myndighetene må ta ansvar for å få plattformen i drift og sikre at investeringene faktisk gir nytte for klimatilpasning.